מפתח הדמוקרטיה – דף עבודה

חטיבה עליונה (י׳–י״ב)

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

ערב בחירות בארכיון העירוני. בכספת העתיקה שמור ״מפתח הדמוקרטיה״ – אבל הכספת ננעלה בצופן של 7 ספרות. אתם צוות חוקרים. לפניכם 7 תיקים: בכל תיק טקסט עיון, שאלות הבנה ברבדים שונים, משימת לשון וחידה. כל תיק שנפתר – ספרה לקוד. בסוף: שאלת רפלקציה ומשימת כתיבה טיעונית. בהצלחה, חוקרים.

משימה 1: תיק 1: חוק־יסוד: הכנסת

התיק הראשון עטוף בסרט אדום. בפנים: עותק של חוק־יסוד ומילה מוצפנת.

טקסט: חוקי היסוד וחוק־יסוד: הכנסת

(1) בישראל אין חוקה כתובה אחת. במקומה חוקקה הכנסת לאורך השנים חוקי יסוד, שכל אחד מהם עוסק בנושא מרכזי במשטר. אחד הראשונים שבהם הוא חוק־יסוד: הכנסת, שנחקק בשנת 1958.

(2) החוק קובע שהכנסת היא בית הנבחרים של המדינה ושמקום מושבה בירושלים. בכנסת 120 חברים, והיא נבחרת בבחירות כלליות, ארציות, ישירות, שוות, חשאיות ויחסיות. תקופת כהונתה ארבע שנים.

(3) החוק קובע גם מי רשאי לבחור ולהיבחר: אזרח ישראלי מגיל 18 זכאי לבחור, ומגיל 21 זכאי להיבחר – אלא אם נשללה ממנו הזכות לפי חוק. יש בו גם סעיפים משוריינים: את סעיף עקרונות הבחירות, למשל, אפשר לשנות רק ברוב של 61 חברי כנסת.

(4) השריון נועד להגן על ״כללי המשחק״ הדמוקרטי מפני שינוי חפוז בידי רוב מקרי. כך, גם מי שזכה בבחירות אינו יכול לשנות בקלות את הכללים שלפיהם נערכות הבחירות הבאות.

(5) חוקי היסוד נחקקו בהדרגה, לאורך עשרות שנים. לצד חוק־יסוד: הכנסת יש, למשל, חוק־יסוד: הממשלה, חוק־יסוד: השפיטה וחוק־יסוד: כבוד האדם וחירותו. כל אחד מהם מסדיר תחום אחר – מוסדות השלטון, הסמכויות שלהם וזכויות האדם.

(6) חוק־יסוד: הכנסת אינו עוסק רק בבחירות. הוא מסדיר גם את עבודת הכנסת עצמה: חסינות חברי הכנסת, הקמת ועדות, והאפשרות שהכנסת תחליט בחוק על פיזורה לפני תום ארבע השנים. כך החוק קובע לא רק איך נבחרים לבית הנבחרים, אלא גם איך הוא פועל.

מילון: משטר – שיטת השלטון במדינה • חפוז – נעשה במהירות ובלי שיקול דעת

1. מידע גלוי (פסקה 3): מאיזה גיל זכאי אזרח ישראלי להיבחר לכנסת?

□ 18

□ 21

□ 25

□ 30

2. מידע משתמע (פסקה 1): מדוע חוקי היסוד חשובים במיוחד בישראל?

□ כי אין בישראל חוקה כתובה אחת, והם עוסקים בנושאי המשטר המרכזיים

□ כי הם חוקים זמניים לתקופת בחירות

□ כי רק הם עוסקים בענייני כלכלה

3. פרשנות (פסקה 4): מה התכלית של סעיף משוריין?

□ להגן על כללי המשחק הדמוקרטי מפני שינוי חפוז בידי רוב מקרי

□ למנוע כל שינוי בחוק לעולם

□ לאפשר לממשלה לשנות חוקים בלי הכנסת

4. צופן אתב"ש – פענחו בצופן אתב"ש (את, בש, גר, דק, הצ, ופ, זע, חס, טנ, ימ, כל):

הצופן: סבתמפא

תשובה: _____

משימה 2: תיק 2: הפרדת רשויות

בתיק השני שלושה מפתחות קטנים – ותווית: "אף מפתח אינו פותח לבדו".

טקסט: שלוש רשויות, ואף אחת לא לבד

(1) בדמוקרטיה הכוח השלטוני אינו מרוכז בידי גוף אחד. הוא מחולק בין שלוש רשויות: הרשות המחוקקת – הכנסת, שמחוקקת חוקים ומפקחת על הממשלה; הרשות המבצעת – הממשלה, שמנהלת את ענייני המדינה ומבצעת את החוקים; והרשות השופטת – בתי המשפט, שמכריעים בסכסוכים לפי החוק.

(2) הרעיון קשור להוגה הצרפתי מונטסקייה, שטען במאה ה-18 שכאשר כל הכוח נמצא בידי אדם אחד או גוף אחד – החירות נמצאת בסכנה.

(3) הפרדת הרשויות כוללת גם בלמים ואיזונים: כל רשות יכולה לפקח על האחרות ולהגביל אותן. למשל, הכנסת יכולה להביע אי־אמון בממשלה, ובתי המשפט יכולים לבחון אם פעולות של רשויות השלטון נעשו כחוק.

(4) בכל דמוקרטיה מתקיים ויכוח מתמשך על האיזון הנכון בין הרשויות. עצם קיומו של ויכוח כזה – בכלים חוקיים ובשיח מכבד – הוא חלק מהחיים הדמוקרטיים.

(5) לצד שלוש הרשויות פועלים גם גופים שמסייעים בפיקוח על השלטון. מבקר המדינה, למשל, בודק את פעולות משרדי הממשלה ומפרסם דוחות. גם תקשורת חופשית והציבור עצמו – בעצומות, בהפגנות ובשאלות – הם חלק מהפיקוח.

(6) בשיטה הפרלמנטרית שבישראל, הממשלה נשענת על אמון הכנסת, וחלק ניכר מהשרים הם חברי כנסת. לכן ההפרדה בין הרשות המחוקקת לרשות המבצעת אינה מוחלטת כמו בשיטות נשיאותיות. דווקא משום כך מנגנוני הפיקוח חשובים במיוחד. כך נשמר העיקרון: אף רשות אינה פועלת בלי ביקורת.

מילון: לפקח – להשגיח ולבדוק • בלמים ואיזונים – מנגנונים שמגבילים כל רשות

1. מיינו כל פעולה לרשות המתאימה: – כתבו כל משפט בעמודה המתאימה.

המשפטים: מחוקקת חוק חדש • מנהלת את משרדי הממשלה • מפעילה תוכנית לאומית שנקבעה בחוק • בוחנת אם פעולה של רשות נעשתה כחוק • פוסקת בסכסוך בין שכנים • ועדה מפקחת על עבודת משרד ממשלתי

מחוקקת – הכנסת	מבצעת – הממשלה	שופטת – בתי המשפט

2. מידע גלוי (פסקה 2): לאיזה הוגה קשור רעיון הפרדת הרשויות?

□ מונטסקייה

□ אריסטו

□ אפלטון

3. פרשנות (פסקאות 2–3): מה המטרה של "בלמים ואיזונים"?

□ למנוע ריכוז כוח בידי גוף אחד ולשמור על החירות

□ לאפשר לכל רשות לפעול בלי פיקוח

□ להאט את עבודת השלטון בכוונה

4. לשון: מה פירוש הפועל לפקח?

□ להשגיח ולבדוק

□ לבטל

□ להצביע

משימה 3: תיק 3: מקולות למנדטים

בתיק השלישי גיליון תוצאות של בחירות דמיוניות – ומחשבון חלוד. לעבודה!

טקסט: איך הופכים קולות למנדטים?

(1) השלב הראשון: בודקים אילו רשימות עברו את אחוז החסימה – 3.25% מהקולות הכשרים. הקולות של רשימות שלא עברו אינם נכנסים לחלוקת המנדטים.

(2) השלב השני: מחלקים את סך הקולות של הרשימות שעברו ב-120. התוצאה נקראת "המודד" – מספר הקולות שמזכה במנדט אחד. כל רשימה מקבלת מנדט על כל מודד שלם שיש לה.

(3) בדרך כלל נשארים אחרי החלוקה מנדטים עודפים – מושבים שלא חולקו, כי לרשימות נותרו שאריות של קולות. המנדטים העודפים מחולקים בשיטה מיוחדת (שיטת באדר–עופר), וכאן נכנס לתמונה הסכם העודפים.

(4) בתרגיל שלפניכם המספרים עגולים ואין עודפים, כדי להתמקד בעיקרון: אחוז חסימה מודד מנדטים.

(5) מדוע לא מחלקים פשוט לפי אחוזים? בעיקרון זה בדיוק מה שקורה: רשימה שקיבלה רבע מהקולות שנכנסו לחלוקה מקבלת בערך רבע מהמושבים. המודד הוא דרך נוחה לתרגם את החלק היחסי של כל רשימה למושבים שלמים.

(6) הקולות של רשימה שלא עברה את אחוז החסימה אינם נעלמים: הם נספרים, מתפרסמים בתוצאות ונכללים בחישוב אחוז החסימה עצמו. הם רק אינם מתורגמים למנדטים. לכן מתנהל מדי פעם ויכוח ציבורי על גובהו הראוי של אחוז החסימה.

(7) בבחירות אמיתיות המספרים אינם עגולים, ולכן החישוב נעשה במחשב ונבדק בקפידה בידי ועדת הבחירות המרכזית. התוצאות הרשמיות מתפרסמות רק אחרי שכל הקולות נספרו.

מילון: מודד – מספר הקולות הדרוש למנדט אחד

1. גיליון התוצאות – קולות כשרים: 1,850,000
רשימה א – 600,000
רשימה ב – 450,000
רשימה ג – 375,000
רשימה ד – 300,000
רשימה ה – 75,000
רשימה ו – 50,000

שלב 1: כמה קולות לפחות צריכה רשימה כדי לעבור את אחוז החסימה?

תשובה: _____

2. איזו רשימה לא עברה את אחוז החסימה?

□ רשימה ה (75,000)

□ רשימה ו (50,000)

□ כל הרשימות עברו

3. שלב 2: חשבו את המודד – סך הקולות של הרשימות שעברו, חלקי 120.

תשובה: _____

4. שלב 3: כמה מנדטים מקבלת רשימה ב (450,000 קולות)?

תשובה: _____

5. לשון והבנה (פסקה 3): מהם "מנדטים עודפים"?

□ מושבים שנשארו אחרי החלוקה לפי המודד, בגלל שאריות קולות

□ מושבים שמקבלת הרשימה הגדולה כפרס

□ מושבים של רשימות שלא עברו את אחוז החסימה

משימה 4: תיק 4: הסכם עודפים

בתיק הרביעי מסמך חתום בשתי חתימות: "הסכם עודפים". מה הוא באמת עושה – ומה לא?

טקסט: מה זה הסכם עודפים?

(1) לאחר החלוקה לפי המודד נשארים בדרך כלל כמה מנדטים שלא חולקו. כדי שלא "יתבזבזו" שאריות של קולות, החוק מאפשר לשתי רשימות לחתום ביניהן על הסכם עודפים לפני הבחירות.

(2) בחלוקת המנדטים העודפים, שתי הרשימות שחתמו על הסכם נחשבות כמו רשימה אחת. אם הן זוכות יחד במנדט עודף, הוא מוענק לאחת מהן לפי החישוב. ההסכם אינו מעביר קולות של בוחרים מרשימה לרשימה, ואינו משנה במה בחרתם.

(3) הסכם עודפים חל רק על רשימות שעברו את אחוז החסימה. רשימה שלא עברה אינה משתתפת בחלוקה כלל – גם אם חתמה על הסכם.

(4) הסכם עודפים יכול לפעמים להכריע מנדט אחד, ולכן רשימות שוקלות היטב עם מי לחתום. מצד שני, בוחרים רבים אינם יודעים על איזה הסכם חתמה הרשימה שבחרו – סיבה טובה להכיר את הנושא.

(5) איך זה עובד בפועל? נניח ששתי רשימות שחתמו על הסכם נשארו, כל אחת, עם שארית קטנה של קולות שאינה מספיקה למנדט עודף. בחישוב העודפים הן נחשבות יחד, ובזכות הצירוף הן עשויות לזכות במנדט שאף אחת מהן לא הייתה זוכה בו לבדה.

(6) הסכמי העודפים מוגשים לוועדת הבחירות המרכזית לפני יום הבחירות, והמידע עליהם פומבי. בוחר סקרן יכול אפוא לבדוק מראש עם מי חתמה הרשימה שהוא שוקל לבחור בה.

1. נכון או לא נכון? הקיפו.

- הסכם עודפים מעביר קולות של בוחרים מרשימה אחת לרשימה אחרת. נכון / לא נכון
- רשימה שלא עברה את אחוז החסימה יכולה להיכנס לכנסת בזכות הסכם עודפים. נכון / לא נכון
- בחלוקת העודפים, שתי רשימות שחתמו על הסכם נחשבות כמו רשימה אחת. נכון / לא נכון
- הסכם עודפים נחתם לפני הבחירות. נכון / לא נכון

2. משתמע: למה רשימות חותמות על הסכם עודפים?

□ כדי להגדיל את הסיכוי לזכות במנדט עודף

□ כדי לקבל קולות של רשימות אחרות

□ כדי לעבור את אחוז החסימה

3. לשון: מה פירוש המילה עודפים בהקשר הזה?

□ שאריות קולות ומנדטים שנשארו אחרי החלוקה הראשונה

□ קולות פסולים

□ מושבים נוספים מעבר ל-120

משימה 5: תיק 5: סעיף 7א

תיק חמישי, מסומן "רגיש". בפנים: תיקי רשימות בדויות. אילו מהן עלולות שלא להשתתף בבחירות?

טקסט: דמוקרטיה מתגוננת

(1) דמוקרטיה יכולה להגן על עצמה מפני מי שמבקש להשתמש בבחירות כדי לפגוע בדמוקרטיה עצמה. רעיון זה נקרא "דמוקרטיה מתגוננת". בישראל, סעיף 7א בחוק־יסוד: הכנסת קובע מתי רשימה או מועמד לא ישתתפו בבחירות.

(2) לפי הסעיף, רשימה או מועמד לא ישתתפו בבחירות אם יש במטרותיהם או במעשיהם, במפורש או במשתמע, אחד מאלה: שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית; הסתה לגזענות; תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור נגד מדינת ישראל.

(3) את ההחלטה מקבלת ועדת הבחירות המרכזית. החלטה שמועמד מנוע מלהשתתף בבחירות טעונה אישור של בית המשפט העליון.

(4) השאלה הקשה היא איפה עובר הגבול. מצד אחד, חופש הבחירה וחופש הביטוי הם לב הדמוקרטיה – גם לדעות שנויות במחלוקת. מצד שני, דמוקרטיה אינה חייבת לאפשר שימוש בכליה כדי להרוס אותה. לכן מניעת השתתפות נחשבת צעד חריג.

(5) בית המשפט העליון פירש את הסעיף בצמצום: כדי למנוע השתתפות בבחירות נדרשות ראיות משכנעות, ברורות וחד־משמעיות, ולא די בדעה קיצונית או לא פופולרית. הזכות לבחור ולהיבחר נפגעת רק כשאין דרך אחרת.

(6) רעיון הדמוקרטיה המתגוננת קיים גם בדמוקרטיות אחרות בעולם, וכל אחת מהן קובעת לעצמה היכן עובר הגבול. השאלה היכן לעצור – ומי מחליט – היא מהשאלות הקשות ביותר בכל משטר דמוקרטי.

מילון: במשתמע – בעקיפין, בלי לומר במפורש • מנוע – אסור לו, אינו יכול

1. רשימות בדויות – מיינו: – כתבו כל משפט בעמודה המתאימה.

המשפטים: רשימה שמטרתה לבטל את הבחירות ולמנות שליט לכל החיים • רשימה שתומכת במאבק מזוין של ארגון טרור נגד המדינה • רשימה שמציעה להוריד את גיל ההצבעה ל-16 • רשימה שמציעה לשנות את שיטת הבחירות • רשימה שמבקרת בחריפות את הממשלה • רשימה שמסיתה לגזענות נגד קבוצה בגלל מוצאה

עלולה שלא להשתתף לפי 7א	עמדה לגיטימית, גם אם שנויה במחלוקת

2. מידע גלוי (פסקה 3): מי מקבל את ההחלטה, ומה נדרש כשמדובר במועמד?

□ ועדת הבחירות המרכזית; מניעת מועמד טעונה אישור בית המשפט העליון

□ נשיא המדינה לבדו

□ הממשלה, בהצבעה ברוב רגיל

3. פרשנות (פסקאות 1, 4): מהי "דמוקרטיה מתגוננת"?

□ דמוקרטיה שמגינה על עצמה מפני מי שמשתמש בבחירות כדי לפגוע בה

□ דמוקרטיה שאוסרת כל ביקורת

□ דמוקרטיה בזמן מלחמה בלבד

4. לשון: מה פירוש במשתמע?

□ בעקיפין, בלי לומר במפורש

□ בקול רם

□ בכתב בלבד

משימה 6: תיק 6: חופש הביטוי והסתה

תיק שישי: ערימת ציטוטים מרשת חברתית בדויה. איפה נגמרת ביקורת ומתחילה הסתה?

טקסט: מותר להגיד – אבל לא הכול

(1) חופש הביטוי הוא מזכויות היסוד בדמוקרטיה: הזכות להביע דעה, לבקר את השלטון, להפגין ולכתוב – גם דעות שאחרים אינם אוהבים. בלי חופש ביטוי אין ויכוח ציבורי אמיתי, ואין בחירות חופשיות.

(2) עם זאת, חופש הביטוי אינו מוחלט. החוק אוסר, למשל, הסתה לאלימות והסתה לגזענות, וכן לשון הרע – פרסום שעלול לבזות אדם או לפגוע בשמו הטוב, כשאין לו הגנה לפי החוק.

(3) איך מבחינים? ביקורת – גם חריפה – מתמקדת ברעיונות ובמעשים. הסתה קוראת לפגוע באנשים, או מציגה קבוצה שלמה כאויב שיש לפגוע בו. שאלה מנחה: האם הדברים עלולים להוביל לפגיעה ממשית באנשים?

(4) אותם כללים חלים גם ברשת. שיתוף של פוסט מסית אינו מעשה תמים: הוא מגדיל את תפוצתו. לפני שמגיבים או משתפים כדאי לשאול: האם אני מבקר רעיון – או פוגע באדם?

(5) בתי המשפט בישראל הדגישו לא פעם שחופש הביטוי נועד להגן דווקא על דברים שמרגיזים חלק מהציבור, שהרי על דברים שכולם מסכימים איתם אין צורך להגן. הגבלה של הביטוי מוצדקת רק כשיש חשש ממשי לפגיעה.

(6) בתקופת בחירות הוויכוח הציבורי סוער במיוחד. זה זמן טוב להתווכח על רעיונות בלהט, ובאותה עת לזכור שהיריב בוויכוח הוא אדם – לא אויב. ביקורת חריפה על רעיון היא חלק מהמשחק; השפלה של אדם או איום עליו – אינם.

מילון: מוחלט – בלי שום הגבלה • לבזות – להשפיל, לפגוע בכבוד

1. ציטוטים בדויים – מיינו: – כתבו כל משפט בעמודה המתאימה.

המשפטים: "אחתום על עצומה נגד ההחלטה של העירייה לסגור את הגן" • מאמר שמבקר בחריפות את תוכנית התחבורה החדשה • קריקטורה שלועגת לתוכנית של ועד השכונה • פוסט שקרי שמאשים שכן בגניבה כדי לפגוע בשמו • "כל בני הקבוצה X הם אויבים – צריך לפגוע בהם" • "בואו נלך להכות את מי שתומך בהצעה השנייה!" • הפגנה שקטה עם שלטים מול בניין העירייה

חופש ביטוי מוגן	חורג מחופש הביטוי

2. מידע גלוי (פסקה 2): אילו ביטויים החוק אוסר? (סמנו את כל התשובות הנכונות)

□ הסתה לאלימות

□ הסתה לגזענות

□ לשון הרע

□ ביקורת חריפה על השלטון

□ הפגנה

3. דילמה לצוות – דנו דקה ונמקו:

• חבר/ה בקבוצה משתף/ת "בצחוק" פוסט שמשמיץ תלמיד מכיתה אחרת. האם זה חופש ביטוי? מה הייתם עושים?

• האם יש הבדל בין לכתוב דבר פוגע לבין לשתף אותו? (היעזרו בפסקה 4)

_____

_____

4. לשון: מה פירוש מוחלט במשפט "חופש הביטוי אינו מוחלט"?

□ בלי שום הגבלה

□ חשוב מאוד

□ חדש

משימה 7: תיק 7: רוב ומיעוט

התיק האחרון נעול בחידת היגיון. ובצמוד – שאלה עתיקה: האם הרוב תמיד צודק?

טקסט: הכרעת הרוב – וגבולותיה

(1) בדמוקרטיה הרוב מכריע: החלטות מתקבלות לפי רוב הקולות. אבל דמוקרטיה אינה רק "שלטון הרוב". אילו הרוב יכול היה להחליט כל דבר, הוא היה יכול גם לשלול זכויות מהמיעוט – ואפילו לבטל את הבחירות הבאות.

(2) לכן לצד הכרעת הרוב יש בדמוקרטיה שמירה על זכויות האדם וזכויות המיעוט: הזכות לשוויון, לחופש ביטוי, לחופש דת ומצפון, וזכות הבחירה. זכויות אלה מגינות על כל אחד מאיתנו, כי כל אדם עשוי להיות, בנושא כלשהו, חלק מן המיעוט.

(3) הוגים כמו אלכסיס דה טוקוויל וג׳ון סטיוארט מיל הזהירו מפני ״עריצות הרוב״. הפתרון אינו לוותר על הכרעת הרוב, אלא לקבוע לה גבולות: יש דברים שגם רוב גדול אינו רשאי לעשות.

(4) גם בישראל יש קבוצות מיעוט רבות – לפי דת, לאום, שפה, אורח חיים או דעה. חוק־יסוד: כבוד האדם וחירותו קובע שאין פוגעים בחייו, בגופו או בכבודו של אדם באשר הוא אדם, ומגן גם על זכויות כמו קניין, פרטיות וחירות.

(5) שמירה על זכויות המיעוט היא עניין של חוק, אבל גם של תרבות: הקשבה לדעה אחרת, מקום לקולות שונים בדיון ונכונות להתפשר. בכיתה ובקהילה אפשר לתרגל זאת כל יום – למשל, כשמצביעים ודואגים שגם מי שהפסיד ירגיש שקולו נשמע. כך הרוב מכריע, והמיעוט נשאר שותף מלא.

מילון: עריצות – שלטון אכזרי, בלי גבולות • מצפון – התחושה הפנימית מה נכון ומה לא

1. דילמה: מועצת תלמידים (בדויה) החליטה ברוב קולות שתלמידי שכבה ז׳ לא ישתתפו בהצבעות הבאות. האם זו החלטה דמוקרטית?

□ לא – גם רוב אינו רשאי לשלול מקבוצה את זכות ההצבעה

□ כן – הרוב החליט, ולכן זה דמוקרטי

□ כן – אם ההצבעה הייתה חשאית

2. שלושה תיקים – אדום, ירוק וכחול – שייכים לכנסת, לממשלה ולבית המשפט (כל אחד לגוף אחר).
רמז 1: התיק הירוק אינו של הכנסת.
רמז 2: התיק של בית המשפט אינו אדום ואינו ירוק.
של מי התיק הירוק?

□ של הממשלה

□ של הכנסת

□ של בית המשפט

3. השלימו:

מחסן מילים: מיעוט | עריצות | רוב

• בדמוקרטיה הכרעת ה_____ מתקבלת לפי מספר הקולות.
• זכויות ה_____ מגינות גם על מי שלא ניצח בהצבעה.
• שלטון רוב בלי גבולות עלול להפוך ל_____ הרוב.

רפלקציה וכתיבה טיעונית

״דמוקרטיה היא הרבה יותר מהצבעה פעם בכמה שנים.״ האם אתם מסכימים? כתבו טקסט טיעוני של כ-150 מילים.

1. פתיחה: הציגו את הנושא ואת עמדתכם (טענה).
2. נימוקים: שניים לפחות, מתוך התיקים (הפרדת רשויות, זכויות המיעוט, חופש הביטוי, דמוקרטיה מתגוננת…).
3. טענת נגד והפרכה: מה עשוי לטעון מי שחושב אחרת – ומה תשיבו?
4. דוגמה מהחיים הקרובים (בית הספר, הקהילה) – בלי מפלגות או פוליטיקאים.

5. סיכום: מה אני יכול/ה לעשות כאזרח/ית צעיר/ה כדי לשמור על הדמוקרטיה?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

בדיקה עצמית: יש טענה ברורה בפתיחה יש לפחות שני נימוקים מבוססים הצגתי טענת נגד והפרכתי אותה השתמשתי במילות קשר (לפיכך, עם זאת, יתרה מזו, לסיכום) לא הזכרתי מפלגות או פוליטיקאים אמיתיים בדקתי כתיב, פיסוק ומשלב לשוני

בונוס: קמפיין הבחירות של השפה

שלב בונוס! "דמיינו": כללי השפה וסימני הפיסוק יוצאים לבחירות – והמפלגות בדויות לגמרי בצוות (עד 4): בחרו מפלגה, כתבו סיסמה ושלוש הבטחות בחירות שמנסחות כלל לשון נכון (למשל: "נשים פסיק לפני 'אבל'"), ועצבו כרזה. הכול נשמר רק במכשיר.

המפלגות (בדויות): מפלגת הפסיק – עוצרים בזמן – משפט ברור • תנועת סימן השאלה – שואלים, בודקים, לא מקבלים הכול • רשימת הנקודה – יודעים לסיים משפט • חזית סימן הקריאה – רגש בזמן הנכון – בלי להגזים!!! • מפלגת המירכאות – מצטטים בדיוק ומכבדים מקור • תנועת הכתיב הנכון – בלי שגיאות כתיב – כל מילה במקומה • מפלגת המקף – מחברים מילים – בלי לבלבל עם קו מפריד

המפלגה שבחרנו: _____ הסיסמה: _____

שלוש הבטחות: 1. _____ 2. _____ 3. _____

סקיצה לכרזה:

אם הכיתה משתמשת בכלי ליצירת תמונות, תיאור טוב הוא תיאור מדויק. כתבו משפט אחד או שניים שעונים על השאלות:

• מי או מה בתמונה? (למשל: פסיק ענק עם פנים מחייכות)
• מה קורה? פעולה אחת ברורה (נואם על במה, מחזיק שלט)

• סגנון: ציור, קומיקס, צילום, פלסטלינה, ציור ילדים…
• צבעים: 2–3 צבעים שמתאימים למפלגה
• רקע: איפה זה קורה? (כיתה, במה, רחוב)
• אווירה: שמחה, מצחיקה, דרמטית…
• הטקסט שבכרזה: קצר, מדויק ובלי שגיאות – עדיף להוסיף אותו בעצמכם

קריטריון	רמה 1	רמה 2	רמה 3
סיסמה	יש סיסמה	הסיסמה ברורה ונכונה לשונית	קליטה, מקורית, בלי שגיאות
שלוש הבטחות	פחות משלוש	שלוש הבטחות, חלקן קשורות לכלל	שלוש הבטחות מדויקות שמסבירות את כלל השפה
כלל השפה	הכלל לא ברור	הכלל נכון בחלקו	הכלל מוסבר נכון עם דוגמה
עיצוב	קשה לקרוא	קריא ומסודר	קריא, מושך ומתאים למסר
הצגה בכיתה	מקריאים	מציגים בבירור	משכנעים ומכבדים את ״המתחרים״

לוח בחירה 3×3

בחרו 3 משימות בשורה (מאוזן, מאונך או באלכסון). המשימה שבמרכז – חובה.

טבלה: שלוש רשויות – תפקיד ודוגמה	בנו בחירות דמיוניות משלכם וחשבו מנדטים (עם אחוז חסימה)	נייר עמדה: האם אחוז החסימה צריך להיות גבוה או נמוך יותר? שני צדדים + עמדה
כתבו מקרה בדוי חדש לסעיף 7א והסבירו את ההכרעה	חובה: טקסט טיעוני (כ-150 מילים) – ״דמוקרטיה היא יותר מהצבעה״	מילון: 8 מושגים מהחדר במילים שלכם
״משפט מבוים״ בכיתה: חופש ביטוי מול הסתה במקרה בדוי	ציר: מהבחירות ועד הבעת האמון בממשלה	כרזה בשלב הבונוס ״קמפיין השפה״